

මහා හංස ජාතකය

ඓතිහාසික පාරලෝකීකාර්ථයෙන් අනුශාසනා කොට සියළු සත්වයන් ස්වර්ග මෝක්ෂ සම්පතට පමුණුවන හෙයින් ශාස්තෘ නම්වූ සර්වඥරාජොත්තමයානන් වහන්සේ බිම්සර රජ්ජරුවන් විසින් කරවා පිළිගන්වන ලද වෙළඳනාමයෙහි දවස්සවා වදාරණසේක. ආනන්ද මහතෙරුන් වහන්සේ විසින් බුදුන් උදෙසාම ජීවිත පරිත්‍යාග කිරීම අර්ථොත්පත්තිය කොට මේ මහා හංස ජාතක ධර්මදේශනාව වදාළසේක.

මෙහි වර්ථමාන කථාව යට වුල්ලහංස ජාතකයෙහි කථාව හා සදාශ වන්නේය. මේ ජාතකයෙහි අතීත කථාව ගෙනහැර දක්වන්නාහු සර්වඥයන් වහන්සේ එඹා මහණෙහි යටගිය දවස බරණැස් නුවර සෙයාංසක නම් බරණැස් රජ්ජරුවන්ගේ බෙමා නම් අගමෙහෙසුන් බිසෝකෙණෙක් වූය. එකල්හි පුරණලද බෝධිසම්භාර ඇති මහාබෝධිසත්වයෝ හංස ජාතියෙහි ඉපිද අනු දහසක් හංසයන් පිරිවරා වික්‍රකුට පර්වතයෙහි වසන්නාහ. ඉක්බිති එක් දවසක් බෙමා නම් බිසව් අළුසම් රාත්‍රියෙහි ස්වප්නයක් දක්නාහු රන්වන් හංසයෝ දෙදෙනක් අවුත් සිංහාසන මස්තකයෙහි හිඳ මිහිරිවූ කටහඬින් බණ කියති තුමුත් සාධුකාරදීදී බණ අසමින් ඉන්ද්‍රිම රාත්‍රිය ඉකුත්විය හංසයෝ බණකථාව කියා සන්ධි නොගලපා සී මැදුරු කවුළුවෙන් පිටත්ව නික්මුණාහුය. එකල බිසව් හංසයන් අල්ලවයි කියමින් මහත් වේගයෙන් දෑත දික්කොට පුබුදිමින් දෑත දික්කොටගෙන නැගීසිටියාහ. බිසවුන්ගේ මෙබස් අසා පරිවාරස්ත්‍රීහු හංසයෝ කොයිද කොයිදැයි කියා මදක්වෙහෙසුය. එවෙලෙහි බිසවු මාදුටුයේ ස්වප්නයෙන් වේදැයි සිතා ඒකාන්තයෙන්ම මා නැත්තක් නොදකිමි. මේ ලෝකයෙහි රන්වන් හංසයෝ ඇත්තාහුය. ඉදින් මම සවර්ණ හංසයන්ගෙන් බණ අසන්නා කැමැත්තෙමි. රජ්ජරුවන් වහන්සේට දන්වීම අප විසින් රන්වන් හංසකෙණෙකුන් දුටු විරු නැත කිරිසන් වූ හංසයෝ මනුෂ්‍යයන්ට දූනෙන ලෙස කථාවක් කෙරෙද්ද මේ ඇත්තෙක් නොවෙයි කියා මා කීවා සරුවක් නොකරණසේක. රන්වන් හංසයන්ගෙන් බණ අසන දොලෙක් උපනැගී කියන්නම් යම්කිසි උපදෙසකින් පරීක්ෂාකොට ගෙන්වන සේක. එකල්හි මාගේ මනෝරථය සිද්ධවන්නේයයි ස්වප්න දුටුවෙලෙහි පටන් බිසවුන් කිසිවක් නොකියා ගිලන් ආකාර දක්වා මා විවාල කෙනෙකුන්ට ලෙඩ නියාව කියවයි නියෝගකොට පරිවාර ස්ත්‍රීන්ට නියෝගකොට ලෙඩවී වැදහොත්තිය.

රජ්ජරුවෝ සිංහාසනයේ උන්නාහු රාජසේවයට එනවෙලෙහි බිසවුන් නොදක බෙමා දේවී කොයිදැයි විවාරා ලෙඩහයි යනු අසා යුහුව උනස්නෙන් නැගී බිසවුන් සැතපුණු ගබඩාවට ගොස් යහනෙහි එක් ඇලයෙක ඉද අතින් පිට පිරිමදිමින් බිසවුන් කෙසේවූ අපාසුවෙක්දැයි විවාලාහ.

එකල බිසව් දේවයන් වහන්ස මට අනික් අපාසුවෙක් නැත දොලෙක් උපනැගී කීවූය. ඒ අසා රජ්ජරුවෝ සමාධිව බිසවුන් යමක් කැමැත්තාහු නම් ඇසිල්ලකින් ගෙන්වාදීමේ කීහ.

එකල බිසවු කැමිපිම් ආදී කිසිවක් නිසා උපන් දොලෙක් නොවෙයි නගනලද සේසත් යට පනවන ලද සිංහාසන මස්තකයෙහි හිඳ බණකියන්නාවූ ස්වර්ණ හංස රජ්ජරුකෙනෙකුන්ට සුවදින් මලින් පූජාකොට සාධුකාරදීදී බණ අසන්නා කැමැත්තෙමි ඉදින් බණ අසන්නට ලදින්නම් යහපත නොලදින් නම් මාගේ ජීවිතය තිබෙන නොසිතුව මැනවැයි කීහ.

එකල්හි රජ්ජරුවෝ ඉදින් මනුෂ්‍යලෝකයෙහි ඇත්නම් ලබව නොලබමිසි සෝක නොකරවයි බිසවුන් අස්වසා ශ්‍රියහන් ගෙන් පිටත්ව අමාත්‍යයන් හා සමග මත්ත්‍රණය කරන්නාවූ එඹා අමාත්‍යයෙහි බෙමා නම් බිසවුන් රන්වන් හංසයකුගෙන් බණ අසන්නට ලදින්නම් ජීවත්වෙමි නොලදින් නම් රැකියා නොඑමි කියති. කිමෙක්ද රන්වන් හංසයෝත් ඇද්දැයි විවාලාහ. එකල අමාත්‍යයන් විසින් දේවයන් වහන්ස හිමාලය වනයෙහි වික්‍රකුට පර්වතය ඇසුරු කොට රන්වන් හංසයෝ වෙසෙති මුඛ පරම්පරාවෙන් කියා එබස විවාරත් දනිමිසි කීවාහ.

එකල රජ්ජරුවෝ ඒ හංසයන් අල්වන්ට නිසි උපදෙසක් දනිද්දැයි විවාරා නොදනිමුය කී හෙයින් එකල්හි නුවණැති බමුණන් ගෙන්වාගෙන රන්වන් හංසයන් වික්‍රකුට පර්වතයෙහි වාසය කෙරෙහි ඇසුම්හයි උන් අල්වා ගෙන්වා ගන්නා උපදෙසක් දනුදැයි විවාලාහ. එකල බ්‍රාහ්මණයෝ මහරජ මිනිසුන් යවා ගෙන්වාගනුම්හයි ආයාස නොගත මැනවැයි උපදෙසයකින් හංසයන් මෙනුවර ආසන්නයට ගෙන්වාගෙන කුමයෙන් අල්වාගනුම්හයි කීහ.

කවර උපදෙසක්දැයි විවාල මහරජ නුවරට උතුරුදිග කුන්ගව්වක් පමණ දිග පලල ඇති බෙමා නම් විලක් ඇතිකොට දියපුරවා නොයෙක් ධාන්‍ය ජාතීන් ඇතිකොට පංචවණි පද්මයෙන් සජ්ජිතකරවා නුවනැති එක් වැද්දක් හට පාවාදී මනුෂ්‍ය කෙනෙකුන් විල ආසන්නයට ආනොදී උදෑසන සවස විලසතර කොනයෙහි සිට බෙමා නම් විලට සියළු පක්ෂීන් ඇවිදින් කැමති සැටියේ ගොවර ග්‍රහණයකොට වාසය කළයුතුය. කිසි

කෙනෙකුන්ගෙන් උපද්‍රව නොවන්නේයයි සෝෂාලරවුම්මැනව එසේකල්හි නොයෙක් පක්ෂිහු රැස්වෙති එරන්වන් හංසයෝත් පරම්පරාශ්‍රැතියෙන් එවිල නිර්භය නියාව අසා සැකනැතිව එන්නාහුය. එකල හංසයන් මලින් බැඳ ගෙන්වාගත මැනවැයි කීහ.

එබස් අසා රජ්ජුරුවෝ බමුණන් කිතෙතම කියන ලද ප්‍රමාණ ඇති විලක් කරවා නොයෙක් ගොවරයෙන් සමුර්ධිකොට දැක්වූ වැද්දන් හට පාවාදී දහසින් බඳ පියල්ලක් දී ඔහු සනොතාෂකොට තෝ මෙතැන්පටන් තාගේ ක්‍රියාවෙහි ඇවිද දුක්නොවිද තොපගේ අඹු දරුවන්ට උවමනා බත් පිලි ආදීවූ රැකීමත් මට භාරය නොපමාව තෝ බේමා නම් විල රකිමින් මනුෂ්‍යකෙනෙකුන් ලංවියනොදී ඒ ඒ ස්ථානයෙහි බේමා නම් විලට ආ පක්ෂි කෙනෙකුන්ට කිසි හයෙක් නැත්තේයයි සෝෂා කෙරෙමින් ඒ ස්ථානයෙහි වාසයකොට ආ පක්ෂි කෙනෙකුන් ඇත්නම් මට කියාලව රන්වන් හංසයන් ආනිසාද කී දවස් තට බොහෝ සම්පත් දෙමිසි අස්වසා බේමා නම් විල වැද්දහුට පාවාදුන්හ.

එවැදිත් එතැන්පටන් රජ්ජුරුවෝ කී සැටියේ පිළි පැදත් විල රකිනේය. එතැන්පටන් බේමා නම් විල රකිනහෙයින් වැද්දහුත් ඒ නමින් ප්‍රසිද්ධ විය. එතැන් පටන් අනෙකප්‍රකාරවූ පක්ෂි සමූහයා එවිලට අවුත් ගොවර අනුභවකොට තමන් තමන්ගේ වාසස්ථානයට ගොස් ගෝවර සම්පන්නවූ බේමා නම් විල නිරූපද්‍රවයයි වර්ණනාකොට කියන්නාහ.මෙසේ පැවති පරම්පරා සෝෂාව අසා පළමුවෙන් තෘණ හංසයෝ අවුය. උන්ගෙන් අසා පාඩු වර්ණ හංසයෝ අවුය. උන්ගේ කීමෙන් රන්සිරියෙලහි පැහැසමානවූ රන්වන් හංසයෝ අවුය. උන්ගේ බසින් සෙවත හංසයෝ අවුය. උන්ගේ සෝෂායෙන් පාක හංසයෝ අවුය උන් ආ ඉක්බිති බේමා නම් වැදී රජ්ජුරුවන් කරා ගොස් දේවයන් වහන්ස පංචවර්ණ හංසයෝ අවුත් විල ගොදුරු අනුභව කෙරෙහි පාක හංසයන් කී බැසින් අනික් කීප දවසකින් සවර්ණ හංසයෝ එහි එහෙයින් සැක නොකළ මැනවැයි කියේය.

ඒ අසා රජ්ජුරුවෝ අනික් කිසි මිනිස්කෙනෙකුන් එවිල සම්පයට නොයායුතුය. ඉදින් ගිය කෙනෙකු ඇත්නම් අත්පාකම් නොහොත් ගෙවල් කොල්ලකැම් ආදී ව්‍යවසනයට පැමිණෙන්නේයයි බෙරලුහෙයින් කිසි මනුෂ්‍ය කෙනෙකුන්ගෙ සංචාරයෙක් නැත්තේය.

චිත්‍රකුටයට ආසන්නයෙහි රන්ගල් ගුහාවෙක පාක හංසයෝ වෙසෙති ඔවුන් මහත්වූ කායබල ඇත්තාහ. ධූතරාෂ්ට්‍ර නම් හංසයන් හා ඔවුන්ගේ ශරීර වර්ණය විවරෙක් වෙනස ඇත්තෝය. එහෙයින් පාක හංසරජ්ජුරුවන්ගේ දියණිකෙනෙක් රන්වන් පෑ ඇත්තාහ. එසේහෙයින් මාගේ දියනියෝ ධූතරාෂ්ට්‍ර හංස රජ්ජුරුවන් වහන්සේටම සුදුස්සහයි උන්ට පාද පරිවාරිකා කොටගෙන දෙකුලෙහි හංසයෝ ඔවුනොවුන්ට ඉතා විස්වාසීව ඉදිනාහුය.

ඉක්බිති එක් දවසක් බෝධිසත්වයන්ගේ පරිවාර හංසයෝ පාක හංසයන්ට තෙපි හැම මෙතෙක් දවස් කොයි ගොසින් ගොදුරු අනුභව කළාහු දැයි විචාලාහ. ඒ අසා පාක හංස රජ්ජුරුවන්ගේ සේවක හංසයෝ බරණැස් නුවරට නුදුරුතෙත බේමා නම් විල ගොදුරු ඉතා සුලභය. ඊගොස් ගොදුරු අනුභවකොට ආම්හ. එවග තෙපි හැම කොයි ඇවිදුද එවිල ඉතා සිත්කළු හංසවකුලාකසාරසාදී නොයෙක් පක්ෂින් විසින් ගැවසීගත්තේය. පංචවර්ණ පද්මයෙන් හා නොයෙක් ධ්‍යානජාතියෙන් සමෘද්ධිය පඤ්චවර්ණි හංසයන් විසින් මකරජද්‍රවණය කොට සන්තෝෂයෙන් කුල්නාලද්දේයයි සතරකොන සිට නිරන්තරයෙන් පවත්නා අභය සෝෂා ඇත්තේයයි එසේහෙයින් එවිල සම්පයට ලංවෙනකෙනෙක් නැත අනික් උපද්‍රවයෙක් කැලම නැත්තේය යනාදීන් එවිල ඇති ගුණ වර්ණනාකොට කීහ.

ඒ හංසයෝ තමන් ඇසු ප්‍රවෘත්තිය සුමුඛ නම් හංස සේනාධිපතීන්ට කිවුය. ඔහු එපවත් හංස රජ්ජුරුවන්ට කිවුය. ඒ අසා සවර්ණ හංස රජ්ජුරුවෝ මනුෂ්‍යයෝ නම් බොහෝ මායම් හා උපාය දන්නාහුය. මෙතෙක් කල් මෙතම් විලෙක් නැත්තේය, කාරණයක් නිසා අමුතුව ඇතිකරණලද ඒකාන්තයෙන් අප හැම අල්වාගන්නා පිණිස කරණ ලද්දේවනැයි සිතා එම්බා සුමුඛයෙහි එවිල නම් උදක් සැඳහැගෙන් කළදෙයක් නොවන්නේය. මනුෂ්‍යයෝ නම් තීක්ෂණ මන්ත්‍රීව උපායක් දන්නාහ. එසේහෙයින් එවිලට ගොසින් ගොදුරු අනුභව කරම්හයි නොසිතව තොප හැම මෙතෙක් දවස් ගොදුරු අනුභව කරණ තෙතටම ආලය කරවයි කීහ.

එතැන් පටන් ස්වර්ණහංසයෝ බේමා නම් විලට ගොස් ගොදුරු කන්නා කැමැත්තම්හයි දෙතුන්වැනිවත් සුමුඛ නම් සේනාධිපතීන්ට කිවුය. උයින් හංසයන් එවිලට යනුකැමතිව දෙතුන්වැනිව පෙරැත්ත කියන නියාව බෝධිසත්වයන්ට කීහ.

එකල මහාබෝධිසත්වයෝ මාගේ බන්ධුහු මා නිසා පීඩා නොවි ඉදිත්වයි හැමදෙනාම තත්පරවූ පසු යහපත නික්වෙත්වයි අනුදභසක් හංසයන් පිරිවරා එවිලට ගොස් ගොදුරු අනුභව කොට හංස ක්‍රීඩා කෙළ නැවත චිත්‍රකුට පර්වතයටම ගියාහ.

බෙමා නම් වැදිත් ඒ සවර්ණ හංසයන් ගොදුරු අනුභව කොට ගිය කල්හි එපවත් රජ්ජුරුවන්ට කියේය. ඒ අසා සතුටුව රජ්ජුරුවෝ සබඳ බෙමය හංසයන් එකකු හෝ දෙන්නකු අල්වාගන්නම් තට බොහෝ සම්පත් දෙමි කියා කී බසට සතුටුව පඬුරැදි වැද්දහු නික්මවුහ. එවැදිත් සතුටුව විලට ගොස් තිලියක ඉඳ හංසයන් ගොදුරු අනුභව කරණ තැන් පරික්ෂා කරන්නේ බෝධිසත්වයෝ ගොදුරු අනුභව කිරීමෙහි ස්වභාවයෙන්ම ලොල් බවක් නැත්තාහුය. එහෙයින් මහාබෝධිසත්වයෝත් ගෙපිළිවෙලින් සිඟා සපදානවාරිකාංගය පුරණ හික්ෂු කෙනකුත් වහන්සේ මෙන් විලට බැසපු තැන් පටන් පන්තියෙන් ඇල් අනුභවකිරීමෙන් යෙති සෙසු හංසයෝ ඇතමැන ඇවිද කන්තාහ. මු ඒ දෑක ලොඵප්පවාරයක් නැතිව හැමදවස්ම පන්තියෙන්ම කාගෙනයෙති මුත් බදාගත හැක්කැයි සිතා දෙවෙනි දවස් හංසයන් විලට නෙළුනතුරුම කාලියෙන් එතනට ගොස් නුදුරුතන්හි හංසයන්ගේ ඊම සැල සිදුරෙන් බලාගෙන උන්නේය. එකල්හි මහාබෝධිසත්වයෝ අනුදභසක් හංසයන් පිරිවරා ඊයේ දවස් ගොදුරු අනුභව කළ සීමාවට බැස ගොදුරු කන්ට පටන්ගත්හ.

එකල්හි සැලසිදුරෙන් බලාගෙන උන් වැදිපුත්තෙම රූපයෙන් අගුප්‍රාප්ත බෝධිසත්වයන් දෑක මේ හංසරජ්ජුරුවෝ බන්ධුගැලක් සා පමණ මහත ඇත්තාහ. රන්වන්වූ පෑයෙන් හා කරවටකොට රන් රේඛා තුනක් පිට ඔස්සේ තුනක් ඇතුළුවූ රන් ගිරින් පරික්ෂිප්තවූ මහබෝධිසත්වයෝ රන් පලස් හුයින් කරණලද සැලෙක් තුඹු රන් පිඩවල්ලක්සේ ඉතා බබලන්නාහු මේ කාරණයෙන් මුත් හංසයන්ට රජ්ජුරුවන්වූවමැනව මුත්ම අල්වම් සිතුවේය.

එකල හංසරජ්ජුරුවෝත් යපෙන විවර ගොදුරු කා දිය කෙළිනා කළ හංස සමූහයා පිරිවරණ ලදුව චිත්‍රකුට පර්වතයට ගියාහ. මේ නියායෙන් සත් දවසක් ගොදුරු අනුභව කළාහ. සත්වෙනි දවස් වැදිපුත්තෙම කළුගස් හිලයෙන්ද ලනුවක් අඹරා උගුළු මලක්කොට සෙට හංසරජ්ජුරුවෝ අසවල් තෙතට බස්නාහුයයි තත්වයෙන් දෑක දිය ඇතුලෙහි උගුළුමල එබූයේය. දෙවැනි දවස හංසරජ්ජුරුවෝ ඇවිදිත් බස්නාහු මල ඇතුලෙහි පය ඔබාගෙන බටහ.

එකල්හි බෝධිසත්වයන්ගේ පය යහපතකින් වෙලාගත් පරිද්දෙන් මල බැඳි ඇසිර ගියේය. එසඳ මල කඩාගනිමිසි වෙග උපදවා ගසා ඇදලූයේය. රන්වන් සම ඉපිට ගියේය. දෙවැනිවත් රන්වූ මාංස කැඩිගියේය. තුන් වෙනිව නහර කැඩී වෙන්ව ගියේය. සතරවැනිව මලගසලා ඇද්දහොත් පය කැඩී යන හෙයින් රජව සිටුවූවන් විසින් අසභානගේ ජීවන නසාගැනීම කටයුතු නොවෙයි සිතා මලකැඩීමට උත්සාහ නොකොට දුටුවක් දකිමිසි වැදහුන්නාහුය. බලවන්වූ දුක්ඛ වේදනා උපන්නේය. එකල්හි මහ බෝධිසත්වයෝ ඉදින් මම පඩරාවයෙන් බැගැපත්ව හැඬීම් නම් මාගේ බන්ධුවර්ගයෙහි හංසයෝ හයින් තුස්තව ගොදුරු අනුභවනොකොට සාකුසිත් ගොස් විඩාව සමුදයෙහි ගොස් වැටියන්නාහුයයි සිතා බන්ධුසෙනහයෙන් දුක්ඛ වේදනාව ඉවසා උගුල ලීය. මැඩ ඔබාගෙන ගොදුරුකන කෙනෙකුත්මෙන් ඉඳ හංසයන් ගොවර ග්‍රහණයකොට දියකෙලිනට පටන්ගත්කල්හි මහත්වූ ශබ්දයෙන් බඬරාව පැවැත්වුහ. ඒ හයානක ශබ්දය අසා සියලු හංසයෝම තුන් මුල්ලක්ව ආකාශයෙහි නික්මුණාහ. සුමුඛ නම් සේනාධිපති මේ හය කවරකෙනෙකුන්ට පැමිණිදෝහෝයි මහත්වූ වේගයෙන් තුමු තුන්මුලෙහි හංසයන් බලා මහබෝධිසත්වයන් නොදෑක ඒ කාන්තයෙන් මේ හය හංස රජ්ජුරුවන් වහන්සේට උපන්නේවනැයි ආපස්සෙහි අවුත් බැඳිපියා උන් බෝධිසත්වයන් දෑක මහරජ හය නොකළමැනව මාගේ ජීවිතය දීපියා වී නමුත් තුඹු වහන්සේ ගලවම් කියා අස්වසමින් සම්පයට බැස මඩ පිට වැඩහුත්හ. එකල්හි මහබෝධිසත්වයෝ මෙතෙක් හංසයන් බලායාදී උදාකලව මම ලඟට ආ වැද්දහු ආ වේලෙහිත් හැරපියා නොයේදොහෝ යෙද්දෝහෝයි පරීක්ෂා කරනු පිණිස රන්වන්වූ ශරීරයක් හා සොඳ මුහුණක් ඇති සුමුඛයෙහි සියළු හංසයන් හයින් තුස්තව ඉස් එූ එූ අත පලායාදී තොපි උදකලාව පාසවසඟවූ මා සම්පයෙහි කුමට ඉඳුද එහෙයින් සතුරන් අතට අසුව ගියාහු මාගේ සහායෙක් පිටිවහලෙක් ඇතැයි නොසිතා සතුරන්ගෙන් ගැලවී සිටි තොපි වාර්ථයේ නොනැසී මෙතනින් වහා පලායවයි කීහ.

එබස් අසා සුමුඛයෝ හංස රජ්ජුරුවන් වහන්සේ මාගේ තරම් නොදෑන අනුප්පියහාණි මිත්‍රයෙකැයි නොසිතනසේක. සෙනහ පක්ෂපාත බව මුත් වහන්සේට දන්වම් සිතා හංසරජ්ජුරුවන් වහන්සේ මියතත් රැ කෙතත් එක්ව විනා දුකට පැමිණි තුඹු වහන්සේ හැරපියා යෙති නොසිතා මිත්‍රදෝහිවූ අසත්පුරුෂයන් හා මා සරිනොකළ මැනවැයි මම වනාහි බලායවස්ථාවෙහි පටන් එක්ව වැඩී යහළුව සිත්සේ වාසයකොට බන්ධු සත්වයකුත් ඇතිව සියළු හංස සේනාවට සෙනෙවිරන් ධුරය කෙරෙමින් සිට තුඹු වහන්සේ තනිව සතුරන්ට පාවාදිලා නැයන් මධ්‍යයටගොස් හංස රජ්ජුරුවන් වහන්සේ කොයිදැයි විවාළ කල කුමක් කියමිද එසේ හෙයින් තුඹු වහන්සේ කම්මපාසායෙන් බැඳුනුසේක. මම සෙනෙහෙපායෙන් බද්ධවිමි. මියතත් රැකෙතත් එක්ව විනා තනිව යන්නේ නැතැයි කියා දුඩුවූ මිත්‍රත්වය ප්‍රකාශ කළාහ.

මෙසේ හංස සේනාධිපතීන් අභිතනාදයක් පැවැත්වූ කල්හි හංස රජ්ජුරුවෝ කියන්නාහු එඹා සුමුඛයෙහි තොපට සාමීව අතිවිස්වාසීවූ මං දුකේහිදී අත් නොහැර නම් එසේකිරීම උත්තමයන්ගේ ගුනයෙක තොප දෑක

දැක ඉන්නාවු මට කිසි හයෙක් නැත්තේය. එසේද වී නමුත් මෙබඳු මැසනයට පැමිණ ගිය මාගේ ජීවිතය තොප විසින් ගලවාගත නොහැක්කේය. අප දෙදෙනාගේ වියෝගයෙන් දුක්බයට පැමිණ බන්ධුන්ගේ සෝක නිවමින් වහා නික්මෙව යනාදි කථාකරණ කල්හි විල් කෙලවර සිටි වැදි හංසයන් තුන් මුලක්ව ආකාශයෙන් නික්මුණාවුන් දැක කිමෙක්දෝහෝයි මල දිසාව බැලූයේ උගුල යටෙහි බැදි එල්ලෙන්නාවු බෝධිසත්වයන් දැක බලවත්වු සතුටු ව කැසපට තරයේ ගත්වාගෙන මුගුරක්ගත් අත් ඇතිව කල්පාන්ත වන්තියක් මෙන් මැඩගෙන විච්චෙන් නික්මුණු මඩකැටි ගොස් ඉදිරියෙහි ඉදිරියෙහි වැටෙන පරිද්දෙන් වේගයෙන් දිවෙමින් ගොස් හංසයාට ආසන්න විය.

එකල වේගයෙන් එන්නාවු වැද්දහු දැක සුමුඛ නම් හංසසේනාධිපති හංස රජ්ජුරුවන් වහන්ස වැදි එන්නේය නුඹ වහන්සේ හයනොකල මැන වැයි අස්වසා කියමින් අමෝරාගෙන එන මුගුරන් හංසරජ්ජුරුවන් වහන්සේට ගසාපී නම් නපුරැයි යන විශ්වාසය ප්‍රකාශ කෙරෙමින් පිටිපස්සේ උන් තැනැත්තෝ බෝධිසත්වයන් ඉදිරියෙහි සිට මාගේ ඥානණවිවරින් නුඹ වහන්සේ ගැලවෙති නියාවන් උත්සාහ කරන්නෙමි මාගේ උත්සාහයෙන්ම වහා ගැලවෙන සේක. එහෙයින් හයපත් නොකොට වැද්දහු මැනවැයි බෝධිසත්වයන් අස්වසා වැද්දහු ලඟට අභිමුඛව ගොස් මිහිරිවු මනුෂ්‍ය භාෂාව විහිදුවා සබඳ තෝ කිනම්දැයි විචාරා රත්වත් හංසයෙහි බෙමයයි කියන්නේ මටයයි කී හෙයින් එකල සුමුඛයෝ යහලු බෙමා තා විසින් එබු මලෙහි එසේ මෙසේ ලසු හංසයෙකු බැඳුනයි නොසිතව අනුදභසක් හංසයන්ට රජවු ධූතරාජ්‍යට හංස රජ්ජුරුවන් වහන්සේය නුවන්නිද ගුණයෙන්ද සමන්විත සේක. බොහෝ දෙනාට උපකාරීව සිටිහෙයින් මරාපියපුකු නොවනසේක. ඉදින් තෝ මුත් වහන්සේගේ පියාපත් ඇරගන්නා කැමැත්තෙහි විනම් මාගේ ඇඟපත් උදුරායන්වයි ඉදින් සම් මස් නහර ඇට ආදීන් කිසිවක් ගන්නා කැමැත්තෙහි වී නම් මාගේ ඇඟින්ම හැරගනුව ඉදින් ක්‍රීඩාහංසයින් කරනු කැමැත්තෙහි විනම් මාම සලසාගනුව. නොමරා විකොට සම්පත් ලබනු කැමැත්තෙහි විනම් මා විකොටපියා හැරගනුව ජාතිගොනු කුලවර්ණස්ථානාදියෙන් මම සරි හෙයින් තොපට කිසි අලාභයෙක් නොවන්නේය. එහෙයින් ගුණ නුවණින් යුක්තවු හංසරජ්ජුරුවන් වහන්සේ නොමරා හැරපු නම් මෙලෝ පරලෝ දෙකෙහි බොහෝ වැඩ වන්නේය. ඉදින් මැරුයේ විනම් නරකාදි සතර අපායට පැමිණ බොහෝ දුක්විදිනෙහියයි යනාදින් මිහිරිවු කථා කියා වැද්දහුගේ සිත මොලොක් කොට නැවත බෝධිසත්වයන් දිසාවට නැමී ස්වාමීනී ඉතිකින් හය නොකළ මැනවැයි අස්වසා කීහ.

සුමුඛ නම් හංස සේනාධිපතින් විසින් කියන ලද සුභ සිතවු බණ කථාව අසා සනොතාෂයෙන් ලොමහාමිත් ගමනයට පැමිණ සුඵය දිව්‍ය පුත්‍රයාට නමස්කාර කරණ කෙණෙකුත් පරිද්දෙන් බලවත් ආදර ගෞරවයෙන් දොහෝත් මුදුනෙහි බැදි තිරිසන්ව උපන් කෙනෙකුත් මනුෂ්‍යභාෂාවන් මිහිරිකොට මෙසේ කථාකරණ කෙණෙකුත්මෙන් උපන්ජාතියට මා දුටුවිරුත් නැත්තේය. ඇසුවිරුත් නැති සබඳ මෙතෙක් හංසයන් මුලුල්ලම ඇරපියාදීන් උදකලාව ඉද ජීවිත පරිත්‍යාග කෙරෙමින් කියන්ට මේ හංස රජ්ජුරුවෝ තොපට කෙසේවු බන්ධුන්වයක් ඇත්තාහුදැයි වැදි පුත්‍රයා විචාලේය.

එබස් අසා සුමුඛ නම් හංසසේනාධිපති මේ වැද්දහුගේ සිත මොලොක්වුයේය. දැන් වන හී මොලොක්කොට ගන්නා පිණිස මාගේ ගුණය ප්‍රකාශ කෙරෙමියි සිතා එම්බල වැදිපුත්‍රය මේ හංසරජ්ජුරුවන් වහන්සේ මා ඇතුළුවු සියලු හංස සමූහයාට රාජයෙක එසේම මට ස්වාමිව සිටියාවු උන් වහන්සේට උදකලාව වැසනයට පැමිණියාදී අපසේවු ස්වාමි පක්ෂපාත උත්තමයෝ ඇර නොයන්නාහ. එසේ හෙයින් මම උන් වහන්සේ සම්පයෙහි රඳා එක්ව දකිනා දෙයක් විනා තනිව ගැලවියන්ට නොසිතමි කීහ.

එසඳ උන් වහන්සේ විසින් කියන ලද ධම්මාන්විතවු කථාවන් අසා සන්තෝෂයෙන් ලොමහණීන්ගමණයට පැමිණියාවු වැදි ඉදින් මම මෙබඳුවු සිලාවාර ගුණ ඇති හංසරජ්ජුරුවන් මැරීන් නම් සතර අපායෙන් ගැලවියා නොහෙමි රජ්ජුරුවන් වහන්සේ බදාගත් හංසයා ඇරපුවේ ඇයිදැයි කිපී මට කැමැත්තක් කරණසේක්වයි මම හංස රජ්ජුරුවන් සුමුඛ නම් හංසයා ඇරපුවේ ඇයිදැයි කිපී මට කැමැත්තක් කරණසේක්වයි මම හංසරජ්ජුරුවන් සුමුඛ නම් හංස සේනාධිපතින්ට සතුටු පඬුරුකොට අරිමියි සිතා ස්වාභාවවු මිත්‍රධර්මයන් රකිනා උතුම්වු ගුණ ඇති සුමුඛ නම් සේනාධිපතිනි යම්බඳු තෙහි ස්වාමිව සිටි හංස රජ්ජුරුවන් නිසා ජීවිතය දෙමි කිවුද ඒ ගුණයෙහි සන්තුෂ්ටවු මම දෙදෙනාම බන්ධුනායෙන් හරිමි කඳුළුහුනු මුහුණින් අඬන්නාවු බන්ධුන් සන්තුෂ්ටි කෙරෙමින් දෙදෙනාම වහා නික්මවෙයි කියා මොලොක්වු සිතින් මහබෝධිසත්වයන් කරාගොස් උගුල ලිය නමා මඩමත්තේ බෝධිසත්වයන් ඉදවා උගුල ලිය මුදාහැර දකින් වඩාගෙන විලින් ගොඩ නැගී අඵත අටගත් සුවපහස් ඇති ඊතණ මත්තෙහි හිඳුවා බැඳිගිය මල බාල දරුකෙනෙකුන්ගේ කනමැලියම් බැඳිගියාවු ලනුවක් අදනා සෙනහ මැනිකෙනෙකුන්මෙන් සෙමෙන් මලපුඩු ගලවා හැර බලවත්වු හිත සිතින් විලින් පැන් ගෙනවුත් ලේ සෝධා හැර නැවත පය අතින් පිරිමැද ලූයේය. එක්ෂණයෙහි වැද්දහුගේ මෙමතීන් හා බෝධිසත්වයන්ගේ පාරමිතා බලයෙන් සම් මස් නහර ගැලපී පය වණය සුවව නොබැඳුනු පට

හා සරිව ගියේය.

එකල මහා බෝධිසත්වයෝ පය නොබැඳුණු වෙලෙහි පරිද්දෙන් නිදුක්ව උන්හ.

එසඳ සුමුඛ නම් සේනාධිපතීන් තමන් හංසරජ්ජුරුවන් සැපයට පැමිණ නියාව දැන බලවත්වූ සන්තොකාශයෙන් පිනා මේ වැදිපුත්‍රය විසින් අපට බොහෝ උපකාර කරණ ලද අප විසින් උපකාර කරණවූන්ට කළකිසි සංග්‍රහයක් නැත්තේය. ඉදින් මෙතෙම රජ යුවරජ ඇමතිකෙනෙකුන්ට දෙන පිණිස අප ඇල්විනම් ඔවුන්ගෙන් බොහෝ සම්පත් ලබන්නේය. නොහොත් තමා නිසා ඇල්විනම් විකොට පියාත් ලබන්නේය. එසේ හෙයින් වැද්දාට උපකාර කරණ කැමතිව මේ කාරණය විවාරන්නාවූ හංස සේනාධිපති එම්බල වැදිපුත්‍රය තාගේ අභිප්‍රායෙන්ම හංසයන් බදනපිණිස මල එබ් නම් තොප විසින් දුන් අභයදානය සැපසේ පිළිගනුමිහ. ඉදින් අනුන්ගේ කීමෙන් බැඳුයෙහි වී නම් දුන් තොප විසින් ඇරුපුකල අප බදාදෙමහයි කියා අනුන්ගෙන් විදපු යම් ප්‍රයෝජනයක් ඇත්නම් ඒ සියල්ල තොප නය වේදැයි කීහ.

එබස් ඇසූ වැදිපුත්‍රතෙම සුමුඛයෙහි මාගේ ප්‍රයෝජනයක් තකා බැඳුයෙමි නොවෙමි බරණැස් නුවර රජ්ජුරුවන් වහන්සේගේ අගමෙහෙසුන් බිසවුන් වහන්සේ රත්වත් හංසයන්ගෙන් බණ අසන්ට දොලක් අටගත්සේක. එනිසා මට බොහෝ ප්‍රසාදදී හංසයන් එකකු හෝ දෙන්නකු හෝ බදාගෙන එවයි කළ රාජසම්මතයෙන් බැදිමිසි කියේය.

එකල හංස සේනාධිපති සබද එසේකල අප අරින්ට කටයුතු නොවෙයි යම් කෙනෙකුන්ට සේවකව සිටියානම් උන්ටම ගෙනගොස් පාවාදෙව ඒ රජ්ජුරුවෝම අභිප්‍රාවක් කෙරෙහි, එසේහෙයින් සැකනොකොට ඔබම ගෙනයවයි කීහ. එකල වැදි හංසරජ්ජුරුවන් වහන්ස රජ දරුවන්ගේ දැකීම යහපතැයි නොසිතූ මැනව ඉසුරු ව සිටියෝ නම් නුඹ වහන්සේලා දැක කෙළි හංසකොට රඳවා ගනිති මරවාපියා මස් හෝ අනුභව කරපියති. එසේ හෙයින් රජ දරුවන් දැකීමෙහි උක්සාහ නොකළ මැනවැයි කීහ.

එකල සුමුඛ නම් හංස සේනාධිපති එම්බා වැද්දානෙහි තොපසේවූ තද රුක්ෂකෙනෙකුන් පවා බණ කථාකිරීමෙන් මොලොක්කොට ගනිමි විශිෂ්ටවූ පින් හා නුවණ ඇති රජ දරුවන් මොලොක්කරවා ගැන්ම මට ආශ්චර්යය නොවන්නේය. රජ දරුවෝ නම් නුවන ඇත්තාහ. සුභාසිත වචනයෙහි එල ඇති නියාව දනිති ඒ කාරණය හේතුකොටගෙනම රජ්ජුරුවන් කරාම අප ගෙනයන වෙලෙහිත් බැඳලා නොහෙන ගොසින් හංසරජ්ජුරුවන් වහන්සේට මැදිරියක් ඉදිකොට එලපියුමෙන් සාදා මට කුඩා මැදිරියක් කොට එල රත්පියුමෙන් සදා මැදිරියෙක කදෙහි බැඳ අප දෙදෙනා එහි හිඳවාගෙන හංස රජ්ජුරුවන් වහන්සේ ඉදිරිකොට උස්කොට මා උන් මැදිරිය පසුකොට මදක් මිටිකොටගෙන ගොස් ඒ රජ්ජුරුවන්ට පාවාලවයි කීහ.

එබස් අසා වැදිපුත්‍රතෙම මේ සුමුඛ නම් හංසයාණෝ රජ්ජුරුවන් වහන්සේ දැක මට බොහෝ සම්පත් දෙනුකැමැත්තෝවනැයි බලවත් සන්තෝෂයට පැමිණ කී සැටියේම කදෙකහි සලසාගෙන රජ්ජුරුවන් සම්පයට නික්මුනේය. මෙසේ ගෙණයන්ට වන්කලහි හංසරජ්ජුරුවන්වූ පාක හංස රජ්ජුරුවන්ගේ දියනියන් තමන්ගේ හාර්යාවූ හංසධෙිනුව සිහිකොට කෙලඟ වසඟවූ සෝකයෙන් පිඩිතව එඹාසුමුඛයෙහි අපට පැමිණ මේ දුක්ඛයන්ටත් වඩා ලක්ෂණාන්විතවූ උරුවන්දයක් ඇති ස්වර්ණපත්‍රයෙන් සඤ්ජන්ත හෙයින් සුභෙමායයි කියනලද හංසධෙිනුවතොම අපට පැමිණීමේ දුක්ඛය අසා සමුදයෙහි වැටිගිය සාම්පුත්‍රයා කෙරෙහි සෝකයෙන් වෙරලඔස්සේ අඩා ඇවිදිනා කොස්ලිහිනියක පරිද්දෙන් අඩාමිය කියන මේ දුක්ඛය මා සහනයකළ නොහෙන්නේයයි කීහ.

ඒ අසා සුමුඛයෝ මේ හංස රජ්ජුරුවන් වහන්සේ අනුන්ට අවවාද අනුශාසනා කරන්ට කිසිවසිටියේක් ස්ත්‍රියක නිසා කෙලඟවසඟව දියෙන් ගිනි නැගී කලක් පරිද්දෙන් වැටගොස් ගොයම් කන කලක් පරිද්දෙන් නන්දොඩන සේක. එබඳුවූ මුත් වහන්සේ මාගේ බලයෙන් අස්වසම් සිතා අවවාද කරන්නේ සියලු හංස සමූහයාට ගණ ශාස්තෘවූ ගුණ ඇති හැමසත්වයන්ටම ප්‍රධානව සිටි නුඹ වහන්සේ එක හංසධෙිනුවක නිසා සෝක කිරීම නුවනැත්තවූන්ට තරම් නොවන්නේය. තවද මහරජ ස්ත්‍රී ජාතිහු නම් සුවද බඩුතනා තිබූ සල්පිලෙක්හිද අමෙධා පිරුණු භූමියෙක් හින්තොතෝරා පවතිනා පවනක් පරිද්දෙන් අඹ දඹ ආදීන් එලහරිත ගසක්යට උන් බාලදරුකෙනෙක් අමුවිලකුන් එලමෙය අතට අසුවූදෙයක්ම ගෙන නොතෝරායම්සේ අනුභවතෙරෙද්ද ඇස්නැති අන්ධයෙක් ආහාරයක්ගෙන අභිමුඛයෙහි තිබූ කල්හි යහපත නපුරැයි නොතෝරා රසතෘෂ්ණායෙන් බැදි අතට අසුවූ දෙයක්ම අනුභවකොරෙද්ද එපරිද්දෙන් මාතුගාමයෝත් කෙලඟවසඟව පුරුෂකෙණෙකුන් කැමැතිවූ නම් පොහොසත්හුද දුප්පත්හුද හිත ජාතිහුද උත්තම ජාතිහුද විශිෂ්ටවූ රූපශ්‍රී ඇත්තාහුද බලන්ට අප්‍රිය විරූපවූද යම්සත්වකෙනෙකුන් දැක නොතෝරා හජනය කරණ පාපී ගුණ ඇත්තාහ.

තවද මහරජ මේ ස්ත්‍රී ජාතිහු නම් සියල්ලවූන්ට සාධාරණ බැවින් සුරාපාන සාලාවක් වැන්නහ. සියලු

පුරුෂයන් වඤාකොටපියන හෙයින් ඉන්ද්‍ර ජාලාවක් වැන්නහ. දුරසිට බැලුවන්ට අත් අල්වාගත හැකි වස්තුවක්සේ පෙනී සම්පස්ථවූයේ කිසිවක් නැත්තාහු මිරිගු ජලයක් මෙන් කිසිස්වාභාවී ගුණය නැත්තාහ. තමන් වසඟවූ කෙනෙකුන්ට හැමවෙලෙහිම සෝක හා කාස්සවා සාදිවූ රෝගයෙන් උපදවන හෙයින් අමුනුෂ්‍ය කෙණෙකුන් වැනියාහ. මාතූ මාරයා විසින් පුරුෂයන් තමා සම්පයට බෙදාගෙන එන පිණිස ගෙයි ගෙයි තබන ලද පාස බන්ධනයක් වැනියහ. එසේවූ ස්ත්‍රීන් කෙරෙහි යම් පුරුෂයෙක් සක්තව මමය මාගේ යයි සිතානම් එතෙම මනුෂ්‍යයන්ගෙන් අධම වන්නේය. එසේ හෙයින් කාරණ කාරණා දන්නවු නුඹ වහන්සේ මේසා දුකකට පැමිණ ගියවෙලෙහි ඉන්ගැලවියන්ට නිසි උපදේශයක් නොසිතා නුවණ මදකෙණෙකුන් සේ ස්ත්‍රීයක නිසා සෝක කරණ සේක. මේ නුඹ වහන්සේ කරණ කාරිය රා බී මත්ව අඬා වියරුහුනු රා සොඬක්හු කියන දෙයක්සේ විනා නුඹ වහන්සේ වැනි උතුම් ගුණ ඇතියවුන්ට මේ අවස්ථාවෙහි මෙබඳු බස්කීම තරම් නොවන්නේයයි රැහැනිව කීයේය.

එකල මහ බෝධිසත්වයෝ බලවත්ව ස්ත්‍රී වසඟවූ සිත් ඇති හෙයින් මෙතෙක් කාරණා කීවත් ඒ නොඅසාම එඹා සුමුඛයෙනි මාතෘගාමයන්ගේ ගුණ තොපට නොදනෙන්නේය. නුවනැත්තෝ දන්නාහ. එසේහෙයින් ස්ත්‍රී ජාතීහු නම් ප්‍රථම කල්පයේ පහළවන්නාවූ සත්වයන්ට පළමුව ස්ත්‍රී ලිගු පහළවූහෙයින් ප්‍රධානවූ ගුණ ඇතියහ. තවද යම් ක්‍රීඩාවිනොදයෙක් ඇත්නම් ඒ හා කාම ගුණ රතිය යනාදි මේ සියල්ලන් උන් කෙරෙහි පිහිටියේය. තවද බුද්ධප්‍රත්‍යක්‍ය බුද්ධ ආර්යය ශ්‍රාවක චක්‍රවර්ති ආදී දරු බිජුවටෙක් පහළවෙනම් උන් ගේ කුස ඉපිද වැඩිවිය පැමිණෙන්නේය. එසේහෙයින් මෙතෙක් ගුණ ප්‍රයෝජන ඇති මාතෘගාමයන් ලදින් කවර නුවනැති සත්වයෙක් තමාගේ ජීවිතය හරණේවිනමුත් උන් කෙරෙහි කලනොකිරෙන්නේය. එහෙයින් සුමුඛයෙනි සෙස්සෝ මතුනොවෙයි තොපත් ස්ත්‍රී වසඟව ඇවිදිනා නියාව මමත් දනිමි. දූත් තොපට බය පැමිණි වෙලෙහි ඒ අහිප්‍රාය ඇරිගියේද යම්කිසි සත්වකෙනෙක් ජීවිත සංසයවන්ට නිසිවූ සායකට පැමිණියා නමුත් ස්ත්‍රීන් කෙරෙහි පිළිබඳවූ සිත් ඇති සියලු දුක් සහනය කරන්නාහ. එහෙයින් ඉසුරුව සිටියෝ නොකටයුත්තෙහි අහිප්‍රාය වී නම් ඒ කරන්නා කැමැත්තහ. එහෙයින් රජ දරුවන් ආදී ආවඩ්ඩකෙනෙක් තමන්ට පැමිණ ආපදාවක් දුරුකොට ලන්ට නිසිවූ මන්ත්‍රීවූ ඉන් මිත්‍රකෙනෙකුන් තමන්ගේ තනතුරු හා සරිකොට තබා රකිනාහුය. එහෙයින් සුමුඛයෙනි තොපින් මා විසින් ඉසුරෙහි පිහිටුවනු ලදුව ඒ කාරණයෙන් රජ්ජුරුවන්ගේ අරක්කැමියෝ අප මාංශය පිණිස මරම්හයි යම්සේ නොකියත්නම් එපරිද්දෙන් උත්සාහ කරවා දූත් අපට පැමිණ නාරිය විදගිය උනගසක් එල ජාතිය හා එක්ව නැසෙන්නාසේ තෙපින් නොනසී මාත් නොනසව කුමක්නිසාදැයි යතහොත් වැද්දහු විසින් මලින් ගලවා කැමති සැටියේ විත්‍රකුට පර්වනයට පලායවයි මා හා සමඟ ඇරපියන ලදුවත් පලානොගොසින් රජ්ජුරුවන් දකිනා කැමැත්තම්හයි තොපිම නැවත බන්ධනයට පැමිණියාවූ හෙයින් මේ හය තොප නිසා පැමිණෙන්නේය. ඉතිකින් මේ බන්ධනයන් යම්සේ ගැලවියමෝ නම් නිසි උත්සාහ කරතොත් විනා ස්ත්‍රීන්ගේ ගුණ කියම් කට නොසොල්වව යනාදින් අවවාද කිහ.

මාතෘගාමයන්ගේ ගුණ කියා සුමුඛයන් කිසි උත්තරයක් කියනොහී කරබා විකෂෙපවූ නියාව දන උන්ගේ සිත් ගන්නා කැමතිව මහබෝධිසත්වයෝ සබද සුමුඛයෙනි තොපි මා මලෙහි බැදිගිය වෙලෙහි මාගේ උත්සාහයෙන් ගලවාලම් සැකනොසිතව මැනවැයි කීවා නොවේද දැනුත් තොපගේ උත්සාහයෙන් ගැලවෙතොත් විනා මාගේ සමර්ථයෙන් ගැලවීයෙතියි නොසිතා අප දෙන්නාගේ ජීවිතය රැකීමෙහි උත්සාහකරවා යනාදින් මොලොක් බස්කීමෙන් සතුටුකළහ. එකල්හි සුමුඛයෝ මේ හංස රජ්ජුරුවන් වහන්සේ මරණට ඉතාහය ඇතියේක. රජ්ජුරුවන් දුක බසක් කියා පියන විවරට අවසර ලදින් නම් ගලවාගැන්ම මට කුමන අරුමයෙක්ද එසේහෙයින් අස්වසම් පක්‍ෂිරාජයානන් වහන්සේ හයනොගත මැනව දන්නා යම් උත්සාහයෙකින් ගලවාගැන්ම මට භාරයයි කියා මරණ සෝක දුරුකෙළේය.

මෙසේ ඒ හංසයන් දෙදෙනා පක්‍ෂින්ගේ භාෂාවෙන් කරණ කථා කිසිවකුන් නොදනම කඳෙහි හිඳුවාගෙන ගොස් බරණැස් නුවරට වැද්දහුවන් කල්හි රත්වත් හංසයන් දකිමින් විස්මයට පත්ව දොහොත් මුදුනෙහි බැඳ ප්‍රියවූ කථා කෙරෙමින් පිරිවරාගත් මහජනයා එක්ව රජගෙයි වාසලට පැමිණ ධුතරාණ්ට හංස රජ්ජුරුවන් හැරගෙන බේමා නම් වැදි වාසල සිටියේයයි දන්වාලවයි කී හෙයින් දොරටුපාලයා ගොස් එපවත් රජ්ජුරුවන්ට දන්වීය. එසඳ රජ්ජුරුවෝ බස් අසමින් වහාගෙනෙවයි නියොග කොට අමාත්‍යමණ්ඩලයා විසින් පිරිවරණලදුව නගන ලද ධවලාතප්ත්‍ර ඇති රාජායන මස්තකයෙහි උන්නාහ. බේමා නම් වැදි හංසයන් කඳින් ඇරගෙන මතුමාල්තලයට නැංගාහු දුක රත්වත් හංසයන් බලා මාගේ මනෝරථය සමුර්ධිව ගියේයයි වැද්දහු කෙරේ සමාධිවූ රජ්ජුරුවෝ අමාත්‍යයන්හට මොහු සරහා ගෙනවයි විධානකළහ. ඒ නියෝගලත් ඇමති වැද්දහු කැඳවාගෙන ගොස් දැලි රවුළු අනදම්නිබා සරහා ඉස්සෝධා නහවා වන්දන කුංකුම ආදීවූ සුවඳ ගල්වා වස්ත්‍රාභරණාදීන් සරහා රජ්ජුරුවන් දක්වාලූයේය. එකල්හි රජ්ජුරුවෝ වැද්දහුට අවුරුද්දෙන් ලක්ෂයක් බැගින් නිමනගම්වර දොළාසක්ද මංගල අශ්වයන් යොදනලද සියලු රථාලංකාරයන් සැරහුනු රථායානක්ද

සියලු ගෘහෝපකරණයන් සමුදායීව ගෙයක් හා දැස් දස් පරිවාර ආදී බොහෝ සම්පත් දුන්න.

බලවත් අභිප්‍රායෙන් දක්නා කැමතිව ගෙන්වාගත් හංසයන් හා කථා නොකොට ම කුෂට රුෂට දෙකේ සංග්‍රහ නිග්‍රහය එකෙකුගේ කිරීම රජ්ජරුවන්ගේ ස්වභාව ගුණයක් හෙයින් මේසා ලාභයක් මට පැමිණියේ වැද්දහු නිසායයි වස්තුවෙන් පළමුකොට ඔහු සන්තුෂ්ට කළහ.

එකල වැදිපුත්‍රතෙම සමාධිව දේවයන් වහන්ස මා විසින් එසේ මෙසේවු හංසයෙකු බඳුගෙන ආවයි නොසිතුව මැනව. මු අනුදහසක් හංසයන්ට නයකවු ධුතරාෂ්ට නම් හංස රජ්ජරුවෝය, මු උන්ගේ සුමුඛ නම් හංස සේනාධිපතියයි වෙන වෙනම තරම් කීයේය. එබස් අසා සතුටු රජ්ජරුවෝ එඹා බේමායෙනි අනුදහසක් පමණ හංසයන්ගෙන් මධ්‍යවර්තීව ඇවිදිනා හෙයින් බලවත්වු ආරක්ෂා ඇතිව උත්තමවු හංස රජ්ජරුවන් කරා මලක් ඇරගෙන හංස සමූහයා කරා මැද වැද කෙසේ බදාගතිදැයි විචාළාහ.

එබස් අසා වැදි පුත්‍රතෙම දවසක් මුළුලෙහි ගොවරභූමිය බලා ඇවිදිනා මම උතුම්වු ගුණ ඇති හෙයින් හැමදවස්ම එකතෙතට බැස පන්තියෙන් ගොදුරු අනුභව කොටයන හංස රජ්ජරුවන් වහන්සේගේ ගමණ දක සත්වෙහි දවස් ඒ අසරෙහි මලඹබා බදාගතිමියි කීයේය. එබස් ඇසුරජ්ජරුවෝ මේතෙම දොරකඩ සිට කියා එන්නෙන් ධුතරාෂ්ට හංස රජ්ජරුවන් ගෙනාමියි කියාඵවිය දන් බැඳු සැටිය කියන තැනැත්තෝ මේ හංස රජ්ජරුවෙන් බැඳු නියාව කියන්නේයයි එඹා වැද්දෙනෙහි තොප ගෙනාසේ හංසයන් දෙන්නේකුය කියන්නේ එක්කෙනකුන්ගේ කාරියයි කීමෙක්ද අන්ද මන්ද කියයිද නොහොත් මට එක්කහුදී අනික්තෙතකට අනිකා දෙනුකැමැතිව කියන්නෙහි දැයි විචාළාහ.

ඒ අසා වැදිපුත්‍රතෙම දේවයන් වහන්ස මාගේ චිත්ත විකේෂ්පයකුත් නැත්තේය. මින් එක් කෙනෙකුත් අනික් තෙතකට දෙන අභිප්‍රායකුත් නැත්තෙමි. එතකුදුවත් කරවට සිට පිට ඔස්සේ නික්ම විනිවිද සිට රෙබාමාත්‍රයකින් සැරහුනු කලඹක්සේ පදවුනාවු මේ හංස රජ්ජරුවන් මලෙහි බැදි දුකට පැමිණියා දක ඉස්ලුලු අත යන හංසයන් හා එක්ව නොගොස් බඬරාවය අසා මුගුරක් ගත් අත් ඇතිව සම්පයට එන්නාවු මා දකත් මුත් වහන්සේ ඇරපියා නොගොස් මා ඉදිරියට අවුත් මිනිස් කෙනෙකුත් කථා කරණ පරිද්දෙන් මිත්‍රධර්මයේ ගුණ කියා මාගේලය මොලොක්කොටගෙන මේ හංස රජ්ජරුවන් ගැලවුසේකුත් මෙනතට කැඳවාගෙන ඊමක් කොළොත් මේ සුමුඛ නම් හංස සේනාධිපතීන්ගේ කීමෙනැයි යනාදින් උන්ගේ බොහෝ ගුණ කීයේය.

එබස් ඇසු රජ්ජරුවෝ සුමුඛයන්ගෙන් බණ අසනු කැමතිවුවාහුය වැද්දහුට සත්කාර කරණ කලින් ඉරුහස්තයට ගියේය යහපත් ආලෝක පැවැත්වූහ. එකල්හි රජ දරුවෝ බොහෝ රැස්වූහ. බේමා නම් බිසවුන් වුල්ල නාටකය මජ්ජිම නාටකය තමන් හා සමාණ ජාති ඇති නාටක ස්ත්‍රීන් හා යන තුන් පක්ෂයෙහි කම්මිත්තන් පිරිවරණලදුව අවුත් රජ්ජරුවන් දකුණු අතින් පාර්ශවයෙහි උත්ත. එකල රජ්ජරුවෝත් සුමුඛයන් හා කථා කරනු කැමතිව ඇයි සුමුඛයෙනි මිහිරිවු කථා දනිතිය යන තොප මුයෙන් නොබැන ඉදිරියේ අස්ථාන හයින්ද කවර නිසාදැයි විචාළාහ.

එබස් ඇසු සුමුඛයෝ කසිදේසයට අධිපතිවු මහරජ නුඹ වහන්සේගේ පර්ෂිද් මධ්‍යයට පැමිණ අස්ථාන හයින් බැණ නොනැගෙමි නොවෙමි. මා හා කථාකරවන්ට සුදුසු ප්‍රස්ථාවක් අවසරයක් බලා උනිමි කිවුය. එබස් ඇසු රජ්ජරුවෝ සුමුඛයන්ගේ බස් බොහෝ කරණ කැමතිව වෙහෙසන්නාවු සුමුඛයෙනි නොබාමි කියන්ට තොපට රකවල්ගෙන සිටි රථසේනාව කොයිදසන්නාහ සන්නද්ධව කඩුපලග හා දුනු දඬුගත් සේනා සමුර්ධියක්වත් රතුන් රිදී මුතු මැණික් ආදී වස්තු සමුර්ධියටත් අප දකිනා නැතිකල නොබමියි කියන්ට කාරණා කින්දැයි විචාලහෙයින් සුමුඛයෝ කියන්නාවු දේවයෙනි අපට රැකවල් දහවල් ආදියකින් මේවයි ගෙවල් දොරවල් සම්පත් ආදී කිසිවකින් ආකාසවාරිව ඇවිදිනා අප හැමට ඉන් ප්‍රයෝජන නැත්තේය. තවද ධුතරාෂ්ට කුලයෙහි හංසයෝ නුවනැත්තාහුයයි ඇසුයේ ඇත. ඒ කාරණය හේතුකොට ගෙන බණ අසනු කැමතිව අප අල්වාගෙන්වුසේක. අදින් සබවසේ පිහිටි සේක්විනම් කාරණා නිශ්චිතවු බස් කියමිහ. බසවිවරකුත් රැකගත නොහි මාෂාවාදීවු නුඹ වහන්සේට සුභාසිතවචනය ඇසීමෙන් ප්‍රයෝජන කින්දැයි කීයේය. එබස් අසා රජ්ජරුවෝ බොරු කියති අධම ගුණ ඇත්තාහයි කුමක් නිසා මට කිවිදැයි විචාළාහ.

එකල්හි සුමුඛ නම් හංස සේනාධිපතීතෙම එසේ නම් ඇසුව මැනව මහරජ නුඹ වහන්සේ බ්‍රාහ්මණයන්ගේ කීමෙන් බේමා නම් විලක්කරවා නිරන්තරයෙන් අහය සෝෂාකරවුසේක. එහෙයින් සියලු පක්ෂි ජාතිය විලට බැස ගොදුරු කා ගිය ස්ථානයෙහි ඉඳ විල නිරූපදවයයි කියති, ශාතපරම්පරාවෙන් ගෝවර ග්‍රහණය පිණිස පැමිණියාවු අපි පාසබන්ධනයට අසුව ගියමිහ. එහෙයින් පලමුකී අහයදානයට මේ බෙරුනොවේද මෙබඳුවු බොරුවක් මුල්කොට ඇති ලෝභ තෘෂ්ණා සංඛ්‍යාත පාසකර්මයෙන් යුක්ත සත්වයෝ දිව්‍ය මනුෂ්‍ය සම්පත්තින් ඉක්ම සහනය කළනොහැක්කාවු නරකාදී අපායෙහි දුකට පැමිණෙන්නාහ යනාදින් කියා පර්ෂිත් මධ්‍යයෙහිම

ලේඛනවලටය. එකල්හි රජපුරවෝ එමඛා සුමුඛයෙහි නොප මරා මස් කන පිණිස ගෙන්වුයෙමි නොවෙමි විශිෂ්ටවු නුවණ ඇත්තාමයි අසා සුභාසිතවු මිහිරිකථාවන් අසන පිණිස ගෙන්විමයි කිහ. එබස් අසා සුමුඛයෝ මහරජ අපි මරු කරා ගෙන ගියත් මරුකරා ඇවිත් පැමිණියේ විනමුත් එහි නයක් නැත්තමිහ. බණ අසන්නා කැමතිකෙනෙක් ධර්මකට්ඨකයන් මරාතලා වධබන්ධනකොට නසන්නාහු දැයි එහෙයින් නොප විසින් කාලෙයුක්තියෙක් නෙවෙයි තවද යම් සත්වයෙක් වනාහි සෙමුවන් පැමුවන් මැරීමද පකෂීන් පැ පක්ෂීන් ජාතිනි මැරීමද අහයදානයයි බසින් කියා හය ඉපදවිමිමද යනාදීවු මේ කාරිය කරන්නේ විනම් ඊට වඩනා අනික් වැරද්දදෙක් නැත්තේය, මෙබඳුවු සත්ව උභයලෝකාර්ථ සිද්ධියෙන් පිරිහෙන්නේයයි යනාදීන් ධර්මදේශනා කළහ.

එබස් අසා සතුටවු රජපුරවෝ හංසයන් දෙදෙනා ඉදිනා නියායෙන් විශිෂ්ටවු ආසන පනවා අනුභවයට නිසි ගොදුරු එලවා යමිසේ මේ සුමුඛ නම් සේනාධිපති හංස රජපුරුවන්ට සැපවෙලේ සැපවිද දුක් වෙලෙ දුක්විදිමෙන් ජීවිතය හා සමාන යහපත්වුද මනුෂ්‍යයන්ගෙනුත් මෙබඳුවු ගුණ ඇති කෙනෙක් ඉසුරුව සිටි සාමිත්ගෙන් වැටුප් වියදම් කාරිදිරවාගන්ට නිස්සාහය යනාදීන් ගුණ ඇති කෙනෙක් ඉසුරුව සිටි සාමිත්ගෙන් වැටුප් වියදම් කාරිදිරවාගන්ට නිස්සහනය යනාදීන් ගුණ කිහෙයින් අමාත්‍යයන් විසින් එකෂණයෙහි සරහණ ලද රන් කමිත් විසිතුරුවු පා අටකින් උපලකෂිතවු මෘදුකොමල සිතිඳු පහස් ඇති පිරිසිදු කසීසලුවක් අතුරණලද පුටුයෙහි බෝධිසත්වයෝ උන්හ. දිවිසමිත් වලදනා ලද රන්කමිත් විසිතුරු බඳවෙලුයෙක්හි සුමුඛයෝ උන්හ. කසිරට වාසී බොහෝ දෙනා රන්තැටිය අනේකප්‍රාකාරවු රසයෙන් යුක්තව ආහාර දම් හා විලද ශර්කරා පැන් ආදීන් එලවා සන්තර්පිත කරවුහ.

එකල්හි හංසරජපුරවෝ බරණැස් රජපුරුවන් විසින් කරන ලද ආදර හා සත්කාර දැක පිළිසඳට කථා කරන්නාහු මහ රජ සුවදුක් කිමිද නොපගේ රාජ්‍යය ධන ධාන්‍යයෙන් සමුර්ධිවු අමාත්‍ය සේවකාදීහු පකෂපාතව පැමිණි කාරියක් තමන්ගේ ජීවිතයට නොසිතා කෙරෙද්ද අගමෙහෙසුන් බිසවු රූපයෙහිවනාදියෙන් නොනැස්ව දු පුත් දරුවන්ගෙන් සමෘද්ධිව වෙසෙද්ද යාගය ක්‍රියාවක් නැතිව පරික්ෂා වට දෝෂානුරූප පරිද්දෙන් දුෂ්ට නිග්‍රහ ශිෂ්ට පරිපාලනය කෙරෙමින් දැහැමෙන් සෙමෙන් රාජ්‍යයවාසින් රැක සවර්ගමෝක්ෂ බාධක කටයුත්තෙහි යොදන්නාවු දුර්ජනයන් දුරුකොට මෙලෝ පරලෝ වැඩ පසන්නාවු ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණාදීන්ට උපස්ථාන කරන්නාවුද ධර්මාන්විතවු වෘත්තියෙන් ජනරඤ්ජනය කරවුදැයි දීර්ඝ දර්ශවච්ඡත් කාලයෙහි ආයුභංස්කාරාදී සියලු ප්‍රවෘත්තිය අර්ථයයි මෙනෙහිකරවු දරුවාදී ඇල්ම බන්ධනයෙහි සක්තව රාගද්වේශාදීන් වසගයෙහි නොපැවතෙනහිද පරලො සිස්නොකොට හය ඇතිව වාසය කරවුදැයි යනාදීන් මහබෝධිසත්වයෝ පිළිසඳර කථාවගයන් රජපුරුවන්ට ධර්මදේශනා කළහ.

ඒ අසා රජපුරවෝ හංසරජපුරුවන් වහන්ස නුඹ වහන්සේ විසින් විචාරන ලද්දාවු සියල්ලෙහිම විරෝධයක් නැතිව පවතිමින් සිටියෙමි තවද ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණාදී උත්තමයන් විසයෙහිද දානයද නිරන්තර වශයෙන් පඤ්චලාදිවු සිල්දැකීමය දුගීමගියාවක පුත්‍ර මිත්‍ර කලත්‍ර බන්ධුවර්ගයාදී සියලු සත්වයන්ට උපහෝග පරිහෝගාද වස්තුදීමය සැලසිත් නැතිව සෘජුවු පැවතුම් ඇති බවය. තද මසුරුනොවී මොලොක්ඛවය. පෝයක් පාසා පෙහෙවස් රැකීමය. කිපිසුළු නොවීමය. අනුන්ට හිංසා පීඩා නොකිරීමය සහනසිලි බව සර්වසාධාරණයයි කියන ලද දසරාජ ධර්මයන්ට විරෝධයක් නොකොට මා කෙරෙහිම පිහිටියා දැකිමි මේ කාරණය හේතුකොට ගෙන හැමවෙලෙහිම සතුටුව වාසය කෙරෙමි යනාදීන් මහා බෝධිසත්වයන්ට අහිනන්දනය කෙරෙමින් මේ සුමුඛ නම් හංසසේනාධිපති අපගේ සිත් හය නොදැන සහාමධායෙහි පරික්ෂානොකොට කිපී දෙඩුය. එතෙම නුවනැත්තවුන්ට තරම් නොවන්නේයයි කිහ.

එබස් ඇසු සුමුඛයෝ උනස්නෙන් නැගී බැස දෙපියායෙන් ඇදිලිබැඳ මහරජ හංසරජපුරුවන් වහන්සේ මලෙහිවබැඳි දුක් විදිනා දැක මාගේ සිතට බොහෝ දුක් පැමිණි හෙයින් යුහුසුළුව වරදවාකිමි දරුවන්ගේ වැරදි ඉවසන මවිපියන් මෙන්ද පොළොව පැකිල හුණුවන්ට පොළොවම පිහිටවුවාක්මෙන් නොදැන කීවාවු අපට කෂමා කළ මැනවැයි යාවිඤා කළහ.

ඉක්බිති ඒ අසා රජපුරවෝ ප්‍රිය පුත්‍රයක්හු සහනන්නාවු පෙම්බර මවක පරිද්දෙන් සුමුඛයන් දෝතින් වඩාගෙන සිඹසනහා රන්පුටුයෙහි හිඳවා එඹා සුමුඛයෙහි නොපගේ සෘජුභාවයෙහි ප්‍රසන්නවු මම නොපට කෂමා කෙලෙමියි කෂමා කොට මහබෝධිසත්වයන්ගේ ධර්මකථාවෙන් හා සුමුඛයන්ගේ සෘජුභාවයෙන් ඇති ප්‍රසන්නව සතුටු ආකාර දක්වමින් හංසරජපුරුවන් වහන්ස මාගේ මේ රාජහවනයෙහිද රාජ්‍යයෙහිද යම් රතුන් මුතු මැණික් වස්ත්‍රාභරණ යකඩ ලෝකඩ ආදීවු සියලු ඵෙභව්‍යයෙන් යුක්තවු රාජ්‍ය ශ්‍රී ධවලාතපත්‍රය හා සමඟ පාවාදෙමි අද පටන් රාජ්‍ය කළ මැනවැයි රාජ්‍යයෙන් පූජා කොට ආරාධනා කළහ.

ඒ අසා ධ්‍රැතරාජ්‍යට හංස රජ්ජුරුවෝ බරණැස් රජ්ජුරුවන්ට ජන ප්‍රධාන වූ රජ්ජුරුවෙහි ඒකාන්තයෙන් තොප විසින් සත්කාර සම්මාන කරණ ලද්දේ මොවුන් දැනුමෙන් ජීවත්වන්නාවූ අපට තොපි ආචාරීව එහෙයින් ආචාරී වූ තොප විසින් අනුශාසනා කරණලද්දාවූ අප ඤාතිසමූහයා දක්නා කැමැත්තෙමිහයි කීහ.

මෙලෙස මහාබෝධිසත්වයන්ගේ ධම්ම කථාව අසමින් සිතට ඇති සැක විවාරමින් රාත්‍රියෙහි කල්යවා සතුටුව අවසර දුන්හ.

මහා බෝධිසත්වයෝ පංචශීලයෙහි පිහිටුවා කුසල කරණයෙහි නිෂ්ප්‍රමාදවයි අවවාද අනුශාසනා කොට රජ්ජුරුවන් විසින් රන්කැටියෙන් එලවන ලද මහා විලද අනුභවකොට මී පැන් බී සන්තර්පිත වූහ. ඉක්බිති රජ්ජුරුවෝද බියවූද බෝධිසත්වයන් හා සුමුඛයන්ට සුවදින් මලින් පුජාකොට රජ්ජුරුවෝ බෝධිසත්වයන් කරඬුපියන්නේ හිඳුවාගෙන ඔසවාගත්තාහ. බියවූන් සුමුඛ නම් හංස සේනාධිපතීන් එපරිද්දෙන් ඔසවාගෙන සිවුමැදුරැකවූඑවේ දොර හැර අරුණෝද්ගමනයෙහි සැපසේ නැගීගිය මැනවැයි කියා ආශීර්වාද කොට ආකාසයෙහි හැරපූහ.

එකල මහාබෝධිසත්වයෝ ආකාශයෙහි සිට දෙවෙනිව රජ්ජුරුවන්ට අනුශාසනා කොට සුමුඛයන් කැඳවාගෙන වික්‍රකුට පර්වතයට ගියාහුය.

එසඳ අනුදහසක් පමණ ඇති හංස සමූහයා රත්ගල්ගුහායෙන් පිටත මග බලා උන්නාහු ආකාශයෙහි පඤ්චුභාරකොට එන්නාවූ බෝධිසත්වයන් හා සුමුඛයන් දක පෙරගමන් කොට ගොස් පිරිවැරූහ.

එකල සමාධීන් කුල්නාද පවත්වන්නාවූ හංස සමූහයා විසින් පිරිවරණ ලදුව වික්‍රකුට පර්වතයට ගියාහුය. එපරිද්දෙන් මිත්‍ර ධර්මය අඛන්ඩකොට රක්නා සත්වයන්ගේ සියලු අභිමතාර්ථය මේ හංස රජ්ජුරුවන්ගේ අභිමතාර්ථය සුමුඛයන් නිසා යම්සේ සමුර්ධිවීද එපරිද්දෙන් කලාණමිත්‍ර සම්පත්තිය හේතුකොට ගෙන සියලු අභිමතාර්ථය සිද්ධවන්නේය යනාදීන් සම්ප්‍රාප්ත පර්ෂදට මේ අතීත කථාව ගෙනහැර දක්වා වදාරා පූර්වාපර සන්ධිගලපා මේ මහා හංස ජාතකය නිමවා වදාළ සේක.

එකල වැදිපුත්‍රතෙම මෙකළ ජන්ත ස්ථවිරය, බියවූ බේමා නම් අග්‍රශ්‍රාවිකාය. සෙයාංසකනම් බරණැස් රජ්ජුරුවෝ සාරිපුත්‍රස්ථවිරය අනුදහසක් හංස පිරිස නම් දූන් බුදු පිරිස් වන්නාහ. සුමුඛයෝ නම් ධර්ම භාණ්ඩාගාරික ආනන්ද ස්ථවිරයෝය. ධ්‍රැතරාජ්‍යට හංස රජ්ජුරුතෙම නම් තිලෝගුරු සමාක් සම්බුදු රජවූ මම්ම වේදියි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළ සේක.